

ANNA
TOMMOLA
HAAMUSÄRKY

Wesley

ANNA
TOMMOLA
HAAMUSÄRKY

Tekijä kiittää kirjastoapurahalautakuntaa,
WSOY:n kirjallisuussäätiötä sekä
Jenny ja Antti Wihurin rahastoa saamastaan tuesta.

© ANNA TOMMOLA JA WSOY 2020

ISBN 978-951-0-45192-2

PAINETTU EU:SSA

*Ei ole jatkuvaa tarinaa,
on valaistuja hetkiä,
ja loppu on pimeää.*

JEANETTE WINTERSON:

Majakavartija

(Suom. Mervi Sainio)

0.1.

HEINÄKUU 1986

Tuskin mikään voisi olla siistimpää kuin David Bowie tanssimassa valkoisissa tennareissa suurkaupungin öisellä kadulla. Mutta valkoiset tennarit menevät pilalle, jos niissä juoksee sotkuisen pajukon läpi kaatopaikalle. Valkoiset tennarit saa sillä ehdolla, ettei ryvetä niitä heti. Oikeastaan sivistysperheen vesalta odotetaan sellaista kypsyyttä, ettei asiaa tarvitse edes ääneen sanoa.

Yksitoistavuotiaan hyvä tahto ja muisti ovat kuitenkin rajalliset. Yksitoistavuotias on toisten lasten seurassa vaistonvaraisesti toimiva eläin, lauman jäsen ja hierarkiassa omalla sijallaan. Joten näin sitä taas mennään. Taakse jäävät kunnan ihmisten kodit, punatiiliset rivitalot ja tasakattoiset omakotitalot, joiden sisukset on viikonlopun kunniaksi imuroitu siisteiksi ja joiden jääkaapeissa on makaronilaatikkoa ja maitosuklaavanukkaita. Tästä alkavat joutomaat, kaatopaikan ja omakotikatujen tunnustamaton välimaasto, jätevuoren laitama josta voi löytää mitä vain. Kohta

tulee vastaan pultsarien hökkelikylä: metsikössä hajallaan nököttävät, laudoista ja aaltopellistä ja pahvista itse kootut kopperot ja niiden omalla tavallaan melkein laitetut pihamaat. Nokkospuska on saanut jäädä paikoilleen, siitä saa rautaa. Emalinen laskisanko seisoo hökkelin kulmalla. Puutarhakeinu on ruosteessa, mutta jouset yllättäen toimivat, vaikka kankaat ovat aikaa sitten kadonneet. Pehmusteen virkaa tekevä haalistunut sinikukikas patja nostetaan sadepäivinä kuivumaan öljykäyttöisen kamiinan lämpöön, sisään parakkiin, jossa on kaikki mitä tarvita saattaa, sillä Viimeisestä Valinnasta löytyy: sieltä rojumeren aallonharjalta ovat virtsalta löyhkäävät äijät hakeneet parempiosaisen hylkäämät tiskiharjat, kenkätelineet joista on yksi pinna poikki, klenkkaavat keittiöjakkarat.

Pulsukylä tiedetään kyllä. Siellä on käyty vakoi-lemassa monet kerrat, vaikka ei tietenkään missään tapauksessa saisi. On kokeiltu, miten heitetään kivillä täytetty kurkkupurkki kattopellin päälle; se kolisee kuin itse piru tanssisi katolla saksanpolkkaa. Silloin rymyää Urpoäijä pihalle raivoten ja valittaen: Äiti Maa teidät nielkoon te ilkeät kakarat, saatte palkkanne vielä, kun viattomia kiusaatte.

Nyt he eivät ole tulleet Urpoäijää härnäämään vaan etsimään rakennustarpeita. Pitää rakentaa maja ja räjäyttää se. Pommeja on jäljellä uudestavuodesta. Niitä on säilytetty Henrin isän autotallissa pahlaitikossa isän luvalla (tai melkein luvalla, eihän isä

kuunnellut, mutisi vain että hmm joo, pyyhkisitkö jalkasi kun tulet eteiseen). Nyt pitää kerätä sellaiset tarvikkeet, että saa rakennettua ydinvoimalan tai virastotalon tai majan tai sinne päin edes, ja sitten voi kokeilla, miten se lennätetään taivaan tuuliin. *P-tum!*

Tämä lauma tässä on itse jumala, tai paholainen, sillä on kaikki valta kokeilla, miten turmellaan ja tuhotaan ja aiheutetaan suuren mittaluokan katastrofeja. Talvella voi ensin huolella rakentaa lumilinnan ja sitten pistää täsmäiskuin mäsäksi sekunneissa, näin Reagan painaa punaista nappia, se tuntuu vatsassa asti kun alkaa kolmas maailmansota. Sitäkin pitää kokeilla, kuinka monta nelinupuista duplopalikkaa saa päällekkäin ja pysymään pystyssä, ja millainen ääni kuuluu, kun torni kaatuu kaaressa kalanruotoparke-tille. Ja miltä se tuntuukaan, kun rakennetaan tuoleista ja taskulampuista ja särisevästä matkaradiosta robotti. Miten huikaisevaa on ajaa kauko-ohjattava auto tuolihökötyksen alimpiin osiin ja katsoa, miten jättiläinen romahtaa piipittäen ja suristen, taskulam- pun neliökasvot vihreää ja punaista vilkkuen. Melkein kuin hidastettuna koko hoito. Mahtavaa! Törkeetä! Ja kun Pasin pikkusiskon nukkekotia pistetään uusiksi: tursotetaan äidiltä pöllittyä Yves Rocherin käsivoi- detta keittiön pikkuruisiin astioihin ja työnnetään nuket valkoiseen mössöön pää edellä, pistellään nuppineuloja tiiliverhoilua jäljitteleviin tapetteihin ja maalaisromanttisiin Lundby-sohviin. Kohta sisko tulee huoneeseen ja alkaa huutaa, mutta hepä tömis-

tävät jo kaukana rappukäytävässä, kauhu kutittelee sisuksia ja nauru pyrkii väkisin ylös syvältä kurkusta karheana ja rämisevänä ja murtuvana; joskus siitä ehkä kasvaa vielä miehen nauru, urhoollisen taistelijan tai julman pomon tai juoppohullun nauru, sopraanosta tulee baritoni, kuoropojusta konttorirootta ja laumanjohtajasta pikkudiktaattori.

He ovat löytäneet ojan varresta rautatankoja, reilun puolen metrin mittaisia. Sellaisia, joita joskus töröttää betoniporsaista tai purkutalojen rakenteista. Ne otetaan mukaan. Samoin trasselimyytty ja kaksi alapuolelta muhjuiseksi kostunutta pinkopahvia. Ja ovisummeri, lääkärinoven kyltti, jossa on joskus ollut kolme valoa, vihreä keltainen punainen: saa tulla, odota, varattu! Haha! Vähänkö hyvä se on tulevan talon ovella! Tämämpä onkin hei lääkäritalo joka räjäytetään! Rakennetaan ja räjäytetään! Rakennetaan ja räjäytetään, tuusan nuuskaksi kaikki mitä on vaan aikaan saatu!

Yksi kerrallaan he hyppäävät ojan yli. Siellä ammottaa Liejukuoleman mutainen löyhkäävä nielu. Katsotaan, pääseekö tyhmä tyttö siitä yli. Tuuli on tunkenut taas mukaan, eivätkä pojat estä, koska yleensä se pysyy vauhdissa, vaikka sillä välähtää pelko silmissä.

»Tästäkö? Mistä? Oottakaa», se huutelee perään.

Kukaan ei vastaa tai pysähdy. Muut eivät edes käänny, mutta Pasi vilkaisee nopeasti taakseen, silmät kohtaavat hetkeksi: tule nyt jos aiot tulla, me pelätään kaikki aina vähän sitä loikkaa.

Kaikki paitsi yksi. Yksi ei hätkähdä Liejukuoleman edessä. Yksi liikkuu järkähtämättä eteenpäin kuin iso eläin. Sarvikuono. Tai maantiejyrä tai joku metsäkone. Viemerö menee edellä lahkeet kuraisina ja nenä räkää valuen. Siltä puuttuu vasemmasta etuhampaasta pala, mutta sillä on vahvemmat käsivarret ja tiukempi katse kuin muilla eikä se pelkää tässä maailmassa mitään eikä ketään ja siksi kaikki sen ideat toteutetaan.

Tuuli hyppää, koska perässä pitää pysyä, pitää nähdä mitä tapahtuu, pitää nähdä kaikki. Hyppy riittää, lauma pysyy koossa.

Sitten.

Ryteikön läpi näkyy, että pultsareiden pihamaalla on pieni lapsi. Se on outo näky siinä nokkospuskien ja jätesäkkien ja sadevesitynnyrienvälissä. Niin outo näky, että Henristä tuntuu hetken kuin tämä olisi maalaus, tai kohtaaminen jostain isän italialaisesta mustavalkoisesta elokuvasta, sellaisesta joka joko pitkästyttyä tai saa vaivautumaan, koska niitä ei koskaan ihan täysin ymmärrä, ihmiset ovat niissä omituisen rehvakkaita ja surullisia yhtä aikaa, naisten tissit tur-suavat valkoisista puseroista ja kauheasti puhutaan koko ajan. Henrin kotona ei puhuta paljonkaan eikä ainakaan ikinä toisten päälle. Mutta nyt:

Kaikki pysähtyvät. Kuuluu Viemerön matala, pidätelty röhönauru. Sitten sekin hiljenee.

»Tuo on se», johtaja kuiskaa.

Se, susilapsi. Perkeleen penikka, josta juoppojen on kuultu horisevan ostarin nurkilla. Pikkutyttö, joka

ei ole tyttö vaan eläin. Joku oli nähnyt sen Urpoaijän luona, äijä oli sitä kuulemma ruokkinut ja hoivannut.

Mutta oikeastiko? Ovatko ne jutut totta?

Shh. Viemeröllä on idea. Sen näkee sen silmistä.

Pieni tyttö näyttää ihan pieneltä tytöltä. Sillä on punainen lippis, jossa on valkoisia sydämiä.

Hökkelin sisältä kuuluu ääniä, naisen ja miehen. Naisen ääni on ystävällinen mutta tiukka, mies urah-
taa jotain takaisin. Sanoista ei saa selvää.

Tyttö leikkii suuren emalivadin äärellä, uittaa tyhjää viilipurkkia vadissa, ohjaa kepillä ja hymisee pikkulapsen keskittymishyrinää.

Viemerö supisee jotain. On vaikea kuulla, sillä samaan aikaan on kuunneltava tuota tasaista unetta-
vaa hyrinää, ja äkkiä vielä Ave Marian ensisäkeetkin soivat kirkkaina Henrin päässä, taivas on maalattu siniseksi ja vähäiset pilven riekaleet hädin tuskin liik-
kuvat.

Än yy tee NYT!

Pojat pinkaisevat lähemmäksi, vain Tyhmä-Tuuli jää kauemmas ryteikköön ja seuraa tilannetta hermostuneesti naurua kihertäen. Ehkä hänestä tuntuu, että hän kerrankin pääsee mukaan johonkin jännittä-
vään; ehkä hän ei unohda tätä päivää koskaan, silloin-
kaan kun ei ole enää Tyhmä-Tuuli, silloinkaan hän ei unohda, vaan näkee tästä vielä unia, joista ei pitkiin aikoihin kerro kenellekään.

Hontelon silmälasipäisen pojan päässä soi it-
sepintainen sävel. Hän jähmettyy. Tästä aukiolta

näkee kaiken: sinisen taivaan, riekalepilvet, häikäisevän peltikaton, nokkospuskat, heinikon, emalivadin, kimmeltävän veden, viilipurkin ja kellastuneiden pujonkukintojen pyörteen sen ympärillä, pikkuisen tytön joka uteliaana ja vailla pelkoa nostaa katseensa. Froteesortsit on helppo laskea yhdellä tempaisulla, ja samassa kapea lapsenpeppu on paljaana auringossa ja siinä sekin nyt on: häntä!

Alle kymmenen sentin lihankappale, sellainen töpö.

Mutta häntä se on. On se.

Kohta kuuluu kirkaisu. Niin kova, ettei sävel enää erotu korvissa. Niin kova, että taivas halkeaa ja on taas pakko juosta.

0.2.

MARRASKUU 2022

Videon nimi oli »törkeit kauhujuttui :O :O», ja sen tekijä oli tubettaja nimeltä Sasse2009. Nykyisen työni vuoksi minun on luettava, kuunneltava ja katseltava melko lailla kaikkea laidasta laitaan pysyäkseni kärjillä ihmiselon moninaisista sävyistä. En silti olisi ehkä ikinä tullut katsoneeksi juuri sitä videota, ellen olisi lupautunut auttamaan erään vakiasiakkaani teini-pojan kanavien kanssa tämän koulukiireiden takia. Äiti halusi nuoren somestaran selviävän ylioppilas-kirjoituksista kunnialla, mutta toisaalta Heikillä ei ollut varaa pitää julkaisutaukoakaan. Tason piti pysyä professionaalina, ja mainosdiilit edellyttivät jatkuvaa sisällöntuuttausta. Videot pojan piti tietenkin tehdä itse, mutta autoin valmistelussa ja kaikessa, mikä vaati kirjoittamista tai muuta tarinanhallintaa, ja tarvittaessa siirsin hölinöitä formaatista toiseen. Asiasisällöltään se ei ollut ollenkaan mukavuusaluettani, mutta tein minkä pystyin, koska Heikin äiti oli kaikkine ylisukupolvisine traumaoneen parhaita yksityisasiakkaitani.

Mutta siis tämä Sasse2009 – hän oli yksi Heikin aktiivisimmista seuraajista, ja koska molemmat olivat nyt osallistumassa jonkinlaiseen #horrorhaasteeseen, minun piti ideasta kiinni saadakseni katsoa »törkeit kauhujuttui :O :O» sillä välin kun rakastettuni kuulotti minitaloni keittosyvennyksessä inkivääriä ja valkosipulia currytofua varten.

Sasse2009:n meininki oli aika sekavaa: väliin maanista, väliin melkoista tyhjäkäyntiä, mutta niinhän kaikki tänä päivänä suosittu, niin sanotusti autenttinen ja rosoinen sisältö on, eikä siinä ole ollut enää vuosiin mitään tuoretta ällisteltävää. Tosin ällistelen sitä silti jatkuvasti, vaikka osaan tarvittaessa itsekin käsikirjoittaa juuri sellaista ikään kuin improvisoidun oloista settiä. Tajuan olevani vanhan koulukunnan täti, mutta sentään muuntautumiskykyinen täti. Taloudellinen pakko on viime vuosina jälleen osoittautunut parhaaksi muusaksi. No, on sanottava, että Sasse2009 oli kyllä herttainen poika. Hänellä oli eläväiset kulmakarvat ja hyvin, hyvin kiukkuinen katse. Juttujaan kertoessaan hän päälyili jatkuvasti jonnekin alavasemmalle (eräässä toisessa videossa syyksi paljastui, että siellä oleili hänen lemmikkimarsunsa Arto), puhui ryöpsähdyksin ja artikuloi epäselvästi. Noin parinkymmenen sekunnin välein hän viskasi päätään sivusuunnassa niin, että pitkä takatukka heilahti esiin toisen olan takaa. Ja nyt Sasse2009 kertoi muinaista juttua metsien pirunpennusta.

»Nämä neljä oli siellä muuten vaan, koska se nyt oli joskus viime vuosituhannella, kun tyypät vielä pyöri

keskenään jossain skutsissa for no reason, ja no, ne sit törmäs siihen saatanalliseen olentoon. Now you're sooo fucked dudes!»

Sasse2009 puisteli päätään pitkään, hartaasti ja liioitellen.

»Voe pojat! Ensin ne luuli, että se oli ihan joku basic pentu. Mut vittuakos. Kun ne meni sen lähelle, se kääntyi ja ne tajus, että sillä oli pitkä karvainen häntä ja törkeet punaisina hehkuvat pupillit, ja...»

Sasse2009 vaikutti unohtavan sanat kesken jutun, putoavan hetkeksi johonkin toisaalle. Poika alkoi rummuttaa molemmilla käsillään pöytää edessään, katsoi ohi (Artoko se siellä?) ja heilutti päätään rummutuksen tahdissa. Hän nappasi pöydän nurkalta tölkin, otti pitkän hörpyn ja katsoi pian taas pistävästi jossain ruudun takana väijyvään tuntemattomaan yleisöön; juuri nyt se olin minä.

Ja sitten jatkui. Sokeri- ja kofeiiniannoksen skarppaamana poika kokosi itsensä ja palasi toisesta todellisuudesta takaisin mystiseen kauhujutunkertomismoodiinsa.

»Tää on sit muuten for real eikä mitään bullshittii. Niin sairaan vanha keissikin, vanhempi ku sun mutsis, ei sellaista olis kukaan silloin omasta päästä keksinyt eikä niillä ollut mitään nettii edes. Oikeest, luotettavasta lähteestä nimeltä Mun Mutsi [tässä kohtaa Sasse muodosti käsillä sydämen ilmaan] ja based on a true story. Niin ja arvaahan siinä miten sitten kävi. Se monsteri kirosi ne tyypät. Se vaan katsoi niitä päin:

tsah! Mut se riitti. Ja mitä sit, sä kysyt. No: Yksi niistä masentui. Yksi rupes sekoilee ja suljettiin laitokseen, missä se tuli kai vielä skitsommaksi ja sit myöhemmin se ajoikin sillankaiteeseen ja halvaantui. Ou nou! Niin joo ja yksi tappoi ittensä oikeestaan melkein saman tien. Neljännestä tuli joku väsyny kokoomusinsinööri tai jotain. En ihan muista mutta totally fucked up anyway. Ja se pirulapsi...»

Sasse2009 ujelsi pätkän kauhuelokuvasäveltä ja madalsi ääntään.

»...se elää sun ja mun takapihalla tänäkin päivänä. Sä tunnistat sen siitä, että sillä on punainen lippis, jossa on sydämiä. Jos törmäät siihen, nii hei, kerro terkkui, mut ei välttis kande katsoo kohti. Jos haluut ettet mee ihan –»

Sasse2009 tunki kielen suustaan ja ravisti päätään, silmät pyörivät ympyrää ja kulmakarvat muljuivat ylös alas.

»Kohta lisää lapsukaiset», poika sanoi, hörppäsi taas tölkistä, katsoi hellyttävän kiukkuisesti ja katkaisi lähetyksen. Tuijotin ruutua, jolla alkoi pyöriä uuden suoratoistosarjan mainos. Nopeita leikkauksia, öisiä kaupunkinäkymiä, jotain ylikuonnollista vibaa ja tiettenkin nuorten naisten alastomia, ruhjottuja ruumiita.

Päässäni suhisi. Punainen lippis, jossa on sydämiä?

LÄMMIN TARINA MIELEN JA MINUUDEN PUTKIREMONTEISTA

Uudessa tarinassa olin vain maailman suloisin ja ihmeellisin vauva, ja sen takia kätilö oli niin ällistynyt. Koska lapsi oli niin tyrmistyttävän suloinen. Miettikää. Ihan älytöntä. Jokainen tietää, että sellainen tarina nyt ei vain ole kovin kiehtova tai omaperäinen. Eikä välttämättä edes uskottava. Söpöjä vauvoja ei muista kukaan. Vain karmivat muistetaan.

Anna Tommolan ensimmäinen romaani kertoo syyllisyydestä, asumisesta, identiteetistä ja yrityksistä kertoa itselleen uusi tarina lapsuuden traumojen jälkeen.

